NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ VELİ ÜNİVERSİTESİ
Ara, bul.

Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi
Cilt:12 Sayı: 3 Eylül 2022
E-ISSN: 2149-3871

ORTA ÇAĞ ALMANYA'SINDA EĞİTİM

EDUCATION IN MEDIEVAL GERMANY

Banu Çetin ÜNAL
banunal@hotmail.com
ORCID No: 0000-0003-2651-6286

Geliş Tarihi:
20.06.2022

Kabul Tarihi:
23.08.2022

Yayın Tarihi:
30.09.2022

Anahtar Kelimeler:
Orta Çağ
Almanya
Manastır
Katedral
Üniversite

Keywords:
Medieval Age
Germany
Monastery
Cathedral
University

ÖZ

Orta Çağ Almanya'sında eğitim ilk başlarda manastırlarda verilmekteydi ve St. Gall, Reichenau ve Fulda gibi birçok ünlü manastır bu döneme damga vurmuştur. Daha sonra bu manastırların yerini katedral okulları almış ve Köln, Worms, Hildesheim, Speyer, Trier, Augsburg, Freising, Passau, Regensburg ve Würzburg gibi döneme damgasını vuran birçok katedral okulu ön plana çıkmıştır. Bu okullar üniversitelerin kuruluşuna kadar önemini korumuştur. Ancak Geç Orta Çağ'da eğitimde dikkate değer bir ilerleme dönemi yaşanmış ve zaman içinde eğitim manastır ve katedral okullarından üniversitelere kaymıştır. Bu dönemde üniversitelerin gelişimine tanık olmaktayız. Bu üniversiteler arasında Viyana, Heidelberg, Köln, Erfurt, Freiburg, Ingolstadt ve Trier gibi önemli üniversiteler vardır. Çalışmamızda üniversitelerin ne zaman ve neden ortaya çıktığı hakkında bilgilere yer verilmiştir. Ek olarak bu üniversitelerde kendine yer edinen hümanizm hakkında da bilgiler verilmiştir. Ayrıca çalışmamızda genel olarak manastır, katedral okulları ve üniversitelerdeki eğitim müfredatı hakkında bilgiler vermeye çalıştık. Özetle bu makalede eğitimin temelleri üzerinde durarak Orta Çağ Almanya'sında eğitimin gelişimini incelemeye çalıştık.

ABSTRACT

In medieval Germany, education was initially given in monasteries, and St. Many famous monasteries such as Gall, Reichenau and Fulda left their mark on this period. Later, these monasteries were replaced by cathedral schools and many cathedral schools that marked the period, such as Cologne, Worms, Hildesheim Speyer, Trier, Augsburg, Freising, Passau, Regensburg and Würzburg came to the forefront. These schools maintained their importance until the establishment of universities. However, in the Late Middle Ages there was a period of remarkable progress in education, and over time education shifted from monastic and cathedral schools to universities. In this period, we are witnessing the development of universities. Among these universities are important universities such as Vienna, Heidelberg, Cologne, Erfurt, Freiburg, Ingolstadt and Trier. In our study, information about when and why universities emerged is given. In addition, also information about humanism, which has gained a place in these universities. In our study, generally we have tried to give information about the curriculum in monasteries, cathedral schools and universities. In summary, in this article, we have tried to analyse the development of education in medieval Germany by focusing on the foundations of education.

DOI: *https://doi.org/10.30783/nevsosbilen.1133232*

Atıf/Cite as: Ünal, B.,Ç. (2022). Orta Çağ Almanya'sında Eğitim. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi, 12*(3),1538-1545.

Giriş

Manastır ve Katedral Okulları

Orta Çağ'da ve özellikle Batı Avrupa'da eğitim pek önemli olmamıştır. Köylüler arasında neredeyse okur-yazar kimse yoktur. Daha da ilginç olan kısım soylular arasında bile okur-yazar birine rastlamak zordur. Köylüler ve soylular bir yana kralların bile çoğu okuma ve yazma bilmezlerdi. Anlaşılacağı üzere Batı Avrupa'da okuma yazma bir lükstü ve bu özellik uzun bir süre boyunca ruhban sınıfına ait bir imtiyaz olarak kalmıştır. Çünkü ruhban kesim dini kitapları okumak ve duaları öğrenmek zorundalardı. İnsanları kiliseye ve Tanrı'nın her şeye kadir olduğuna inandırmak için okuma yazma bilmek zorunda kalmışlardır. Kilise, antik çağın engin kültürel mirasından ihtiyaç duyduğu kısımları almayı seçmiştir. Charlemagne büyük manastırları ruhban yetiştirmek için okul açmaya yönlendirmiştir. Ayrıca okul kitaplarında düzeltmeler yapılmasını emretmiş ve erkek çocukların eğitim görürken bunlara zarar vermemesini istemiştir. Kilise okullarında küçük yaştaki çocuklar genç delikanlılar ile aynı yerde otururlardı. Yaşa göre bir sınıflandırma yapılmamıştır. Öğrenciler çok sayıda duayı ezberlemek, okuma, yazma, hesap yapma ve ilahi söylemeyi bilmek zorundaydı. Bu kilise okullarında bazı önemli bayramların tarihlerini hesaplamak için astronomi kullanılırdı. Ayrıca kilise inşa etmek için de geometri bilgisi gerekliydi. (Agibalova & Donskoy, 2017, s. 48-49)

Karolenj siyasi kültüründe Mukaddes Kitabın merkezi konumu, eğitimde reformu ateşlemiş ve edebi kültürü canlandırmıştır. Charlemagne'ın hükümdarlığı döneminde siyasi otorite, kitlesel, sürekli ve görünür bir şekilde, entelektüel kültürü, toplumun refahı için temel teşkil eden bir şekilde teşvik etmiştir. Onun himayesi, genellikle Anglo-Sakson Alcuin, Vizigot Theodulf, İtalyan Pisa Peter ve İrlandalı Dungal gibi, Avrupa'nın önde gelen bilginlerini sarayına çekmiştir. Charlemagne ile yakın kişisel bir ilişki içinde olan Alcuin, yeni bir pedagojinin kurulmasında ve Frenk öğrencilerinin Karolenj Avrupası'nın kiliselerinde, katedrallerinde ve manastırlarında "Mesih'in askerleri" olarak hizmet etmeleri için eğitilmelerinde özellikle önemli bir rol oynamıştır. Ayrıca Charlemagne, saray alimleriyle rahatça etkileşime girmiş, Latinceyi akıcı bir şekilde konuşmuş ve özellikle astronomi ve zaman hesaplamasıyla ilgilenmiştir. (J. Contreni, 2001, s.101)

Okuma yazma oranının çok düşük olduğu Orta Çağ Almanya'sında üç tür okul vardı: manastırlar, katedraller ve kasabalar. Erken Orta Çağ'da, VI. yüzyıldan IX. yüzyıla kadar, manastır okulları piskoposluk okulları ile birlikte gelişti, ikincisi piskoposun kilisesine bağlı olduğundan, bugün katedral okulları olarak anılıyorlar. Nüfus arttıkça, ekonomiler genişledikçe ve şehirlerde daha fazla insan toplanmaya başladıkça, vatandaşlar için okullar açıldı. Orta Çağ boyunca, özel ders Almanya'da, özellikle soylular için önemli ve yaygın olarak kullanılan bir eğitim yöntemiydi. (Carroll, 2001, s. 192-193)

IX. yüzyılın başında, Almanya'daki üç ana manastır öğrenme merkezi, St. Gall, Reichenau ve Fulda idi. Bunların yanında diğer önem teşkil eden yerler Weissenburg, Lorsch, Murbach, Amorbach, Niederalteich, Tegernsee, Hersfeld ve St. Emmeram idi. Tüm bu manastırlar, kütüphanelerinin büyüklüğü, bazı keşişlerin bilgeliği ve edebi üretimlerinin önemi nedeniyle ün kazanmıştır. Bu manastırlara ek olarak, şüphesiz pek çok başka manastır da gelişmiştir. Almanya'daki birçok manastırının hayatta kalmak için mücadele ettiği X. ve XI. yüzyıllarda, katedral okulları daha büyük kasabalarda gelişiyordu. Köln, Mainz, Speyer, Trier, Worms, Straßburg, Constance, Augsburg, Freising, Passau, Regensburg, Salzburg, Eichstätt, Würzburg, Bamberg, Münster, Paderborn, Hildesheim ve Magdeburg önemli eğitim merkezleriydi. Manastırlar gibi, bu okullar da onlara başkanlık eden piskoposlar, eğitmenlerinin kalitesi ve edebi üretimlerinin önemi nedeniyle ünlüydü. (Carroll, 2001, s.193; Barrow, 2015, s. 185-186) Bu bir dizi katedral okulu, dini liderler ve kamu idarecileri yetiştirmeye yönelen yeni bir eğitim türü için merkezler haline geldi. Bu okullar, XIII. yüzyılın başlarında üniversitelerin yükselişine kadar en önemli eğitim merkezleri olarak kaldı. (Scaglione, 1991, s.21)

Eğitim, oldukça erken dönemden itibaren manastır vakıflarının bir özelliğiydi ve manastırlar eğitimi teşvik etmişlerdir. Francia'da, manastır eğitim modeli Karolenj döneminde güçlüydü, ancak bazı durumlarda piskoposlar bir dereceye kadar denetime sahip olabilirdi. Manastırlar, Frank İmparatorluğu'nun doğu kısımlarında eğitimde özellikle baskın bir role sahipti. (Barrow, 2015,s. 181-182)

Orta Çağ Almanya'sında çok az şehir, Regensburg kadar çok sayıda kilise ve dini eve ev sahipliği yapıyordu. XV. yüzyılda, Regensburg'da yaklaşık iki yüz kilise binası, çok sayıda şapel, dört kanonik ev ve on dört dindar erkek

ve kadın evi vardı. Bunlar eğitimli erkekler için pozisyonlar oluşturmuş ve eğitim fırsatları sağlamıştır. Cemaatlere, manastırlara bağlı okullar ve özellikle kanonik evler genç erkekleri kilisede kariyerleri için eğitmiştir. Çok sayıda dini kurum ve birçoğunun biriktirdiği etkileyici kütüphaneler, Augsburg ve Nürnberg gibi bölgesel güçler onu gölgede bıraktıktan çok sonra bile, eğitimli erkeklerin Regensburg'a çekilmeye devam etmesini sağlamıştır. Regensburg'un eğitim ortamı, Orta Çağ Bavyera'sının politik ve ekonomik merkezi statüsüne çok şey borçluydu. Regensburg'un dini kurumlarının en önemlisi olan St. Emmeram, VIII. yüzyılda, dükal ve nihayetinde imparatorluk desteğinden yararlanarak kurulmuştur. Başlangıçta güneybatı ucunda Regensburg'un hemen dışında bulunan manastır, X. yüzyılın başlarında şehir tarafından surların içine dahil edilmiştir. Manastır, bölgenin en zengin kütüphanelerinden birini barındırmış ve Orta Çağ boyunca hem akademisyenleri hem de hacıları cezbetmiştir (Sheffler, 2008, s.15-17)

Orta Çağ Almanya'sında dikkat çeken başka bir konu da kadın manastırcılığının yayılmasıydı. Sadece Lotharingia'da, mütevazı bir şekilde kurulmuş kadın manastırların sayısı iki katına çıkmıştır. Gandersheim, Quedlinburg, Herford ve Essen bu manastırlardandı. (Parisse, 1994/2007, s.803) Örneğin Gandersheim Manastırı'na, sadece soylu ailelerin kızları kabul edilir ve klasik sanat, müzik, teoloji ve felsefe gibi eğitimler alırlardı. (Classen, 2006,s. 323)

X. yüzyılın ortalarından itibaren hem katedral okullarının öneminde hem de kraliyet papazları ve piskoposları sağlamadaki rollerinde keskin bir artış görülmektedir. Bir katedral okulu eğitimi, imparatorluk kilisesinde daha yüksek bir görev için neredeyse bir gereklilik haline gelmiştir. Büyük Otto ve Kölnlü Bruno, katedral okullarına Karolenj zamanlarında sahip olmadıkları bir profil kazandırmışlardır. Devlet adamlığı ve idari görevlerde yetenekli genç erkekleri yetiştirme görevini üstlenmişlerdir. Katedral okulları X. yüzyılın ortalarında çarpıcı bir şekilde gelişmeye başlamışlardır. Würzburg, Novaralı Stefan'ın yönetimi altında gelişirken, 953 yılında Köln okulu Bruno'nun piskoposluğu altında öne çıkıyor. 954'e gelindiğinde Hildesheim'ın bir öğrenme merkezi olarak övüldüğü ifade edilir. Yüzyılın son çeyreğinde, yeni nesil bilim adamlarının rehberliğinde Worms, Liege, Mainz, Speyer, Bamberg ve Regensburg hayat buluyor. (Jaeger, 1994, s.47) Katedral okullarının bu gelişimi sebebiyle, oğullarının rahiplik mesleği için yetiştirilmesini isteyen ebeveynler, X. yüzyılda manastır okullarından eğitim için bu kadar çok yararlanmayı yavaş yavaş bırakmışlardır. Almanya'da bu değişim, I. Otto döneminde fark edilmeye başlanmıştır. Erkekler katedrallere girmişler, orada eğitim görmüşler ve ardından kraliyet kilisesine katılmışlardır. Stephanie Haarländer, Otto ve Sal Hanedanları dönemlerinde imparatorluktaki otuz beş piskoposun en az on sekizinin katedral okullarında eğitim gördüğünü belirtiyor. Sadece beşinin manastırlarda eğitim gördüğü kesindir, diğer on kişinin eğitim durumu ise belirsizdir. (Barrow, 2015,s. 187)

Katedral okullarının asıl amacı Latince okuma ve yazmayı gramer ve retorik biçiminde öğretmekti. Öğrenciler ayrıca gramer ve retorik altında toplanan pagan Latin edebiyatına da maruz kalmışlardır. (Grant, 2004, s.27) Genel olarak okullardaki eğitim, *Trivium* (gramer, retorik, diyalektik) ve *Quadrivium*'dan (geometri, aritmetik, astronomi, müzik) oluşuyordu ve bunlar birlikte yedi özgür sanatı oluşturdular. (Baring - Gould, 1891, s.153) Trivium sanatları söylemin düzenlenmesine ve hakikatin ifade edilmesine temel oluştururken, quadrivium sanatları fiziksel dünyanın akılcı olarak kavranmasını sağlamaktadır. (Panti, 2014, s.872)

Zaman itibariyle, yedi özgür sanatı, trivium ve quadrivium gruplandırmasına ayırmak geleneksel hale gelmiştir. Bu resmileştirilmiş bölünmenin VII. yüzyıldan çok önce gerçekleşmiş olması pek olası değildir ve bunun Karolenj çağında oluşmuş olması muhtemeldir. Trivium ve quadrivium eğitiminin genellikle Hristiyan teolojisi çalışması için gerekli bir hazırlık olduğu söyleniyordu. Trivium konularından gramer, mütevazı bir okuryazarlık düzeyine ulaşmak için mücadele eden bir toplumda temel disiplin olarak öncelik taşıyordu. (Cobban, 1975, s. 10-11)

Retorik, doğru konuşma ve yazma sanatı öğretimini içeriyordu. Bu disiplin, geç antik çağda zaten önemli bir konuma sahipti. Retorik, Hristiyanlar için de gerekli bulunmuştu. Retorik bilgi, vaaz yapmak için gerekliydi. (Langer, 2008, s.80) X. ve XI. yüzyıllarda, retorik bilgisi saray papazı ve daha sonra piskopos olmayı arzulayan din adamları için değerli bir beceriydi; bu özellikle Otto ve Sal Almanya'sında böyleydi. XI. ve XII. yüzyılın başında diyalektik veya mantık önem kazanmıştır. Sonuç olarak, münazara eğitimin önemli bir parçası haline gelmiş ve hukuk mahkemelerinde davaları tartışmak isteyen din adamlarına yardımcı olmuştur. Retoriğe değer verilmeye devam edilmiştir, ancak diyalektikte tartışma becerileri daha da faydalıydı. (Barrow, 2015, s.220)

Karolenj döneminde okullarda Alcuin'in kitaplarından mantık okutulmuş ve Vernacular edebiyat da Karolenj Rönesansı'nın bir parçası olarak görülmüştür. (Genç, 2013,s. 268) Karolenj okullarında gerçekleşen uzmanlaşma

modeli, X. yüzyıl okullarında da belirgindir. Araştırmacılar, St. Gall, Reichenau, Lorsch, Einsiedeln ve Seligenstadt'takiler de dahil olmak üzere Otto Almanya'sında bir dizi önemli manastırda çok çeşitli matematiksel çalışmaların varlığını tespit etmişlerdir. (Bachrach, 2012,s. 108-109)

Orta Çağ Almanya'sı katedral okullarında Kölnlü Bruno gibi bazı önemli isimler önderliğinde öğrenmenin yeniden canlandığı görülmektedir. Bruno, çocukken, kapsamlı bir eğitim alabilmesi için Utrecht Piskoposuna emanet edilmiştir. Bruno Köln'de, bazıları daha sonra piskoposluğa yükselen birçok öğrenciyi çevresinde toplamıştır. (Parisse, 1994/2007, s. 814) Ayrıca yaygın ve anlaşılması güç felsefi sorular üzerine düşünceyi harekete geçirmiş ve uzun zamandır ihmal edilen yedi özgür sanatı yeniden önemli bir yere getirmiştir. Sarayda Latince konuşma seviyesini arttırmıştır. Oldukça çalışkan bir okuyucu olarak biliniyor ve seyahatlerinde yanında taşınabilir bir kitaplık bile taşıyordu. (Jaeger, 1994, s.36)

Orta Çağ'da Almanlar bir çocuğun doğasının, büyük ölçüde soyunun bir sonucu olarak doğumda belirlendiğine inanıyorlardı. Kişinin doğası çok spesifik olabilir: Bir kişi mızrak dövüşü becerisi veya edep duygusu miras alabilir. Bu durumda, eğitimin daha küçük bir rol oynadığını söyleyebiliriz. Elbette çocuklar, özellikle geleceğin din adamları, manastırlarda ve katedral okullarında, saraylarda ve üniversitelerde, gerçekte ve kurgusal olarak eğitilmişlerdir. Ancak çocuğun doğası ne kadar çok şey başarılabileceğini ve gerekli olacak teknikleri belirlerdi. Sıradan çocukları eğitmek nankör bir görev olarak görülüyordu: Bu tür çocuklar sık sık disipline edilmeli ve onlara iyi alışkanlıklar telkin etme umudu varsa efendilerinden korkmaları öğretilmeliydi. Olağanüstü doğaya sahip çocuklar ise eğitime neredeyse hiç ihtiyaç duymuyordu. (Schultz, 2001, s.114-115)

Geç Orta Çağ Almanya'sında Üniversiteler

Geç Orta Çağ, eğitimde dikkate değer bir ilerleme dönemiydi. Giderek güçlenen tüccar seçkinlerinin ihtiyaçlarını karşılayan yeni şehir okulları, daha önce var olan okulların yerini almaya başlamıştı. Pek çok şehir ve kasabada, yerel yetkililer yeni okullar kurdular, nitelikli ustaları işe aldılar ve ortak fonlardan öğretim elemanlarına ödeme yaptılar. Kırsal bölgelerde, reformcuların küçük din adamlarının bilgisizliği konusundaki şikayetlerine rağmen, kilise rahipleri, birkaç genç akademisyene genellikle Latincede en azından temel eğitim veriyorlardı. (Sheffle, 2010, s.1067)

Zaman içerisinde manastır ve katedral okullarında verilen eğitim üniversitelere kaymıştır. Bu durumun birçok nedeni vardır. Bu nedenleri Richard Hunt'ın verdiği bilgiler doğrultusunda şöyle sıralayabiliriz: Dış saldırıların ortadan kalkması, daha düzenli yönetimin sağlanması, ekonomik kalkınma ve gelişme, şehirleşme ve ayrıca da Yunan ve Arap dünyasından gelen bilgi ve Avrupa'da uyanan öğrenme ve bilme isteği. Üniversitelerin ortaya çıkışı aslında kendiliğinden olmuş ve zamanın ihtiyaçları ve olumlu şartları içinde şekillenmiştir. (Ülgen, 2010, s.349)

Yerel düzeyde verilen başlangıç ve gramer eğitiminin ötesinde, Orta Çağ'ın sonları da yüksek öğrenimde olağanüstü bir ilerleme göstermiştir. Yalnızca Alman İmparatorluğu'nda 1378 ile 1500 yılları arasında 15 yeni üniversite kurulmuştur. İber Yarımadası, Fransa, İtalya, İskoçya, İskandinavya, Polonya ve Macaristan'da da yeni üniversiteler ortaya çıkmıştır. Bu hızlı büyüme, üniversite öğrencilerinin sayısını arttırmış ve üniversite eğitiminin önündeki ekonomik engelleri azaltmıştır. Başka bir ifadeyle, Kara Ölümün neden olduğu büyük demografik düşüşün zemininde düşünüldüğünde, bu tür bir genişleme yeterince dikkate değerdir. Hümanistlerin ve dini reformcuların şikayetlerine rağmen, Orta Çağ'ın sonları bir durgunluk döneminin aksine, dinamik eğitimsel genişleme ve büyümeye tanık olmuştur. (Sheffle, 2010, s. 1068)

1348'de, XIV. yüzyılın ortalarında, en eski Alman üniversitesi "Prag"[1] kurulmuştur. Üniversitelerin kuruluşu aynı yüzyılda Viyana (1365), Heidelberg (1386), Köln (1388) ve Erfurt (1392) ile devam etmiştir. (Bärnstein, 1882, s.9) Leipzig (1409), muhalif Alman öğretim üyeleri ve Praglı öğrenciler tarafından kurulmuştur. Rostock (1419) ise Erfurt ve Leipzig'in bir nevi şubesiydi. XV. yüzyılın ikinci yarısında yeni üniversitelerin kurulmasından önce yaklaşık kırk yıllık bir dönem geçmiştir. Almanya'da XV. yüzyılda kurulan üniversiteler arasında Greifswald

[1] 1348 yılı, Alpler'in bu yakasındaki kıtadaki üniversitelerin tarihinde önemli bir dönüm noktası olmuştur. 1348'de Kral IV. Charles, Prag'daki üniversiteyi kurarak, genel olarak Alman üniversitelerinin büyük kuruluş dönemini başlatmıştır. Çünkü Prag başlangıçta ağırlıklı olarak Alman üniversitesi olarak kurulmuştur. Ayrıntılı bilgi için bkz: (Binding, 1910, s.1); Bu yeni üniversite Charles Universitesi olarak bilinecekti: Ayrıntılı bilgi için bkz: (Janin, 2008, s.137)

(1456), Basel ve Freiburg (1460), Ingolstadt (1472), Trier (1473), Mainz ve Tubingen (1477) vardır. Sonra, yirmi yılı aşkın bir süredir devam eden bir aradan sonra, Reform öncesi kurulan son iki üniversiteden bahsedebiliriz: Wittenberg (1502) ve Frankfurt-on-the-Oder (1506). (Spitz, 1984, s.47; Lexis, 1904, s.5)

Bu üniversiteler aynı zamanda imparatordan ayrıcalıklar almış ve laik hükümetler, şehirler ve bölge prensleri tarafından kurulmuş ve desteklenmiştir. Sebepler temeldi: şehrin ya da prensliğin prestiji, daha iyi eğitimli kilise adamlarına duyulan ihtiyaç, devletin büyüyen bürokrasilerini yönetmek için özellikle hukukta kamu görevlilerine yönelik artan talep ve Rönesans ruhundan ilham alan kültürel canlanma. (Spitz, 1984, s.48)

1400'e kadar kurulan Viyana, Erfurt, Köln ve Heidelberg üniversiteleri birlikte her yıl yaklaşık 740 yeni öğrenci kabul etmişlerdir. Almanya'nın ilk üniversitelerinin kurulmasından önce, elbette ki eğitim olanakları tamamen eksikti denilemez. Büyük şehirlerde, başlangıç seviyesinde gramer, mantık, hesaplama ve bazen daha sofistike felsefi konularda eğitimin verildiği katedral okulları vardı. Aslında Trier, Erfurt, Viyana ve Köln'deki okullar, zaman zaman binden fazla öğrenciyi kaydeden büyük kurumlardı. (Overfield, 1984, s.4)

Peki Geç Orta Çağ Almanya'sının üniversitelerinde kaç öğrenci vardı? Öğrenci kayıt tutanakları, oldukça doğru tahminler yapmamızı sağlar. Bu kayıtlar, önemli bir farkla, Viyana Üniversitesi'nin 1450'den 1520'ye kadar yetmiş yıllık dönemde en fazla kayıt yaptıran öğrenci sayısına sahip olduğunu gösteriyor. O yıllarda, 1480'lerde Macarların Viyana'yı işgali ve 1495'te veba salgını nedeniyle kayıtlardaki kısa vadeli düşüşlere rağmen, üniversite yılda ortalama 420 yeni kayıt almıştır. Aynı dönemde sadece üç üniversitenin yıllık kayıtları üç yüzlerde olmuştur: Leipzig ortalama 379, Erfurt 330 ve Köln 322. Diğer ortalama yıllık kayıtlar ise şu şekildedir: Wittenberg, 248; Ingolstadt, 204; Frankfurt an der Oder, 198; Rostock, 165; Heidelberg, 126; Tübingen, 104; Freiburg-im-Breisgau, 76; Greifswald, 50. (Overfield, 1984, s.23)

Alman üniversitelerinin en önemli özelliği "eksiksiz" olmalarıdır. Yani, Paris üniversitesinde var olan dört fakültenin hepsini içeriyordu- sanat, hukuk, tıp ve teoloji. Bu, İtalya'daki, Fransa eyaletindeki ve İspanya'nın bazı bölgelerindeki hukuki çalışmaların öne çıktığı ve sanat ve teoloji eğitiminin önemsiz ve hatta var olmayan bir role indirgendiği çoğu üniversiteden farklıydı. (Overfield, 1984, s.12)

Alman üniversitelerindeki sanat dersleri, XII. yüzyılın ortalarından XIII. yüzyılın ortalarına kadar Paris okullarında ve Paris üniversitelerinde gelişen uygulamalar üzerine modellenmiştir. Bu Paris müfredatı, her şeyden önce mantığa yeni ve yoğun bir ilginin ürünüydü. Mantık, diğer iki trivium konusu, gramer ve retorik ile teorik olarak eşit olmasına rağmen, erken Orta Çağ bilim adamları tarafından büyük ölçüde göz ardı edilmişti. Paris sanat fakültesinin metinleri ve öğretim yöntemleri, tüm Reform öncesi Alman üniversiteleri için model görevi gördü. Sonuç olarak, akademik uygulamaları ve gereksinimleri, Wittenberg ve Frankfurt gibi geç dönem kurumlar için bile dikkate değer ölçüde tekdüzeydi. Küçük farklılıklar vardı. Aristoteles'in *Fiziği* gibi bir metin bir üniversitede lisans derecesi için gerekliyken, başka bir üniversitede yüksek lisans öğrencileri için ayrılmış olabilir. (Overfield, 1984, s.27-28)

Orta Çağ'ın başlangıcından beri, trivium'a özel bir vurgu yapılırken, Orta Çağ'ın sonlarına kadar iki disiplinin ağırlığı quadrivium'a kaymıştır. (Langer, 2008, s.79) Quadrivium, Erken ve Yüksek Orta Çağ'da arka plandayken, Geç Orta Çağ'da ilgi odağı haline gelmiştir. Matematikte Arapça sayılar kullanılmıştır. Algoritma abaküsün yerini almıştır. Aritmetik her okulda biliniyordu çünkü günlük hayatta hesaplamalar yapabilmek için gerekliydi. Gotik katedrallerin yapımında alan ölçme sanatı için geometriye ihtiyaç vardı. (Langer, 2008, s.82) Öklid Geometrisinin ilk altı kitabı genellikle İngiliz John of Peacham'ın *Perspectiva communis*'iyle bağlantılı olarak geometri dersi için evrensel olarak gerekliydi. Bunun yanında başka bir İngiliz olan John of Holywood'un *De sphaera*'sı, ise çoğunlukla astronomi için gerekli olan bir metindi. (Overfield, 1984, s.42)

Alman Üniversitelerinde Hümanizm

Geç Orta Çağ'da hümanizm üniversitelerde kendine yer edinmişti. Alman hümanizminin kökenleri XV. yüzyılın başlarına kadar dayanmasına rağmen, hareket Alman üniversitelerine ancak 1450'lerde tanıtılmıştır. (Overfield, 1984, s.61) Hümanizmin üniversiteye kabul edilme modeli bir üniversiteden diğerine farklılık gösteriyordu. Hümanistleri ilk ağırlayanlar güneydeki eski üniversitelerdi. (Spitz, 1984, s.49) Viyana Üniversitesi'nin kayıtları, 1451'de Phillip Mautther'in pseudo- Ciceronian *Rhetorica ad Herrenium* üzerine ders verdiğini ve Bambergli Paul Swicker'ın Terence üzerine ders verdiğini göstermektedir. (Overfield, 1984, s.61) Ingolstadt ve Heidelberg'de bireysel hümanistler şiir ve retorik dersleri vermişlerdir. *Omnium novorum portus* olarak bilinen Erfurt ve Leipzig

üniversiteleri hümanist öğrenmenin canlı merkezleri haline geldi. Erfurt ve Leipzig'de humanist bir reform 1519'a kadar gerçekleştirilemedi. Aristoteles'in yeni hümanist çevirileri, Orta Çağ Latince metinlerinin yerini alacaktı. Müfredata klasik Latince eğitim, şiir, retorik, Cicero ve Virgil üzerine dersler ve Yunanca eğitimi eklendi. 1520'de başlangıçta Erfurt ve Leipzig'in bir uzantısı olan Rostock'da, ertesi yıl ise Greifswald'da bir reform gerçekleştirildi. 1522'de Heidelberg'de ve 1525'te Tübingen'de hümanist disiplinler lehine üniversite reformu yapıldı. Tarihçiler tarafından skolastisizmin en güçlü kalesi olarak gösterilen Köln bile hümanizmin etkisine teslim oldu. Köln, hümanistlerin prensi Erasmus'u fakültesine atamak isteyen yarım düzine Alman üniversitesinden biriydi. (Spitz, 1984, s.49-50)

Alman üniversitelerinde hümanizmini ilerleten bazı isimler arasında, Savonalı William, Cintthus de Burgo Sancti Sepulchri, Giralamo Balbi gibi isimler gösterilebilir. Savonalı William, XV. yüzyılın ikinci yarısında Almanya'da ders veren birkaç İtalyan hümanistten ilkiydi. 1487'de Cintthus de Burgo Sancti Sepulchri, Viyana'da retorik üzerine ders vermiştir. Daha önemli bir figür olan Giralamo Balbi ise 1490'larda Viyana Üniversitesi'nde ders vermiştir. Daha etkili olanlar, kariyerlerinde Peter Luder'in modelini izleyen Alman hümanistlerdi. *Studia humanitatis*'in değerini öğretmek ve duyurmak için üniversite üniversite dolaşan kendi halinde bir şair olan Luder, tarihçiler tarafından "gezgin şairler" olarak bilinen kişilerin ilkiydi. Luder, sadece Heidelberg'de değil, Erfurt, Leipzig, Basel ve Viyana'da da ders vermiştir. Başka bir gezgin şair, Lichtenberg'den Samuel Karoch'du. 1470'lerde ve 1480'lerde Leipzig, Erfurt, Viyana, Köln, Heidelberg ve belki de Rostock, Greifswald'da ders vererek en az on yıl boyunca üniversite çevrelerinde bulunmuştur. "Gezgin şairler" arasında açık farkla en önemlisi ve en tanınmış olanı Köln'de eğitim görmüş ve Rostock, Leipzig, Erfurt, Ingolstadt ve Viyana'da ders vermiş olan Alman "baş-hümanist" Conrad Celtis'ti. (Overfield, 1984, s.62-63)

XV. yüzyılın ikinci yarısında, birçok Alman üniversitesi, Heidelberg, Tübingen ve Freiburg'da olduğu gibi, her iki felsefi okul için ayrı çalışma programları sunarak hem Nominalizmi hem Realizmi resmen kurumsallaştırmıştır. Ancak Köln'de işler farklıydı. Realistlerin yanında böyle resmi bir Nominalist program yoktu. Üniversiteye bağlı matbaacıların yayın programı da bu yönüyle ortaya çıkıyor. Köln, Ulrich Zell, Johannes Koelhoff ve Henricus Quentell gibi ünlü matbaacıların yer aldığı, okul kitaplarının basılması için en önemli merkezlerden biriydi. Ancak XV. yüzyılda Köln'de basılan tüm ders kitapları ya Albertistler ya da Thomistler tarafından yazılmıştır. Tek bir ders kitabında Nominalist imzası yoktur. (Hoenen, 2011, s.93)

Sonuç

Her ne kadar Orta Çağ Avrupa'sının erken dönemlerinde okuma yazma oranı düşük olsa da Mukaddes Kitap'ın Karolenj siyasi kültüründeki merkezi konumu, eğitimde reformu ateşlemiş ve edebi kültürü canlandırmıştır. Okuma yazma oranının çok düşük olduğu Orta Çağ Almanya'sında eğitim ilk önce manastırlarda verilmekteydi ve bu bağlamda birçok önemli manastır ön plana çıkmıştır. Bunlar arasında St. Gall, Fulda, Reichenau gibi manastırlar vardır. Daha sonra manastır okulları hayatta kalmaya çalışırken katedral okullarının ön plana çıktığı görülmektedir. Katedral okulları X. yüzyılın ortalarında gelişmeye başlamışlardır. Bu okullar arasında Würzburg, Köln Hildesheim, Worms, Liege, Mainz gibi önemli okullar bulunmaktadır. Bu okullarda trivium ve quadrivium olarak adlandırılan ve yedi liberal sanatı oluşturan dersler verilmiştir. Trivium ve quadrivium eğitiminin genellikle Hristiyan teolojisi çalışması için gerekli bir hazırlık olduğu söyleniyordu. Trivium konularından gramer, mütevazı bir okuryazarlık düzeyine ulaşmak için mücadele eden bir toplumda temel disiplin olarak öncelik taşıyordu.

Geç Orta Çağ, eğitimde dikkate değer bir ilerleme dönemiydi. Giderek güçlenen tüccar seçkinlerinin ihtiyaçlarını karşılayan yeni şehir okulları, daha önce var olan okulların yerini almaya başlamış ve zaman içerisinde manastır ve katedraller okullarında verilen eğitim üniversitelere kaymıştır. Genel olarak üniversitelerin kurulmasıyla Orta Çağ Avrupası eğitimde bir gelişim dönemi yaşamıştır ve bu gelişimi Almanya'da da görmekteyiz. Geç Orta Çağ'da Alman topraklarında Viyana, Heidelberg, Köln ve Erfurt gibi birçok önemli üniversite kurulmuştur. Bununla birlikte Erken ve Yüksek Orta Çağ'da quadrivium arka plandayken, Geç Orta Çağ'da ilgi odağı haline gelmiştir. Bunun yanında Alman üniversitelerinde hümanizmin kendine yer edindiği ve birçok hümanist ismin bu üniversitelerde ders verdiği görülmektedir.

Kaynakça

Agibalova, Y., & Donskoy, G. (2017). Ortaçağ Tarihi. (Ç. Sümer, Çev.) İstanbul: Yordam Yayınları.

Bachrach, D. S. (2012). Warfare in Tenth- Century Germany. Woodbridge: The Boydell Press.

Baring- Gould, S. (1891). The Church in Germany. New York: James Pott & Co.

Bärnstein, A. P. (1882). Beiträge zur Geschichte & Literatur des Deutschen Studententhumes von Gründung der ältesten deutschen Universitäten bis auf die unmittelbare Gegenwart, mit besonderer Berücksichtigung des XIX.Jahrhundertes. Würzburg: A.Stuber's Buch.

Barrow, J. (2015). The Clergy in the Medieval World: Secular Clerics, Their Families and Careers in North- Western Europe c.800-c.1200. Cambridge: Cambridge University Press.

Binding, K. (1910). Die Feier des Fünfhundertjährigen Bestehens der Universität Leipzig- Amtlicher Bericht im Auftrage des akademischen Senates. Leipzig: Verlag von S. Hirzel.

Carroll, W. F. (2001). Education. J. M. Jeep (Ed.), Medieval Germany: An Encyclopedia (pp. 192-193). New York: Garland Publishing.

Classen, A. (2006). Hrotsvit of Gandershim(Hroswitha((ca.935- after 972). J. Ruud (Ed.), Encyclopedia of Medieval Literature (pp. 322-324). New York: Facts On File.

Cobban, A. B. (1975). The Medieval Universities: their development and organization. London: Methuen &Co.

Genç, Ö. (2013). Birleşik Avrupa'nın Mimarı Şarlman ve Karolenj Rönesansı. İstanbul: Lotus Yayınları.

Grant, E. (2004). God and Reason in the Middle Ages. Cambridge: Cambridge University Press.

Hoenen, M. J. (2011). Nominalism in Cologne: The Student Notebook of the Dominican Servatius Fanckel with an edition of a disputatio vacantialis held on July 14, 1480 "Utrum in deo uno simplicissimo sit trium personarum realis distinctio. S. E.Young (Ed.) , Crossing Boundaries at Medieval Universities (pp. 85-144). Leiden: Brill.

J.Contreni, J. (2001). Charlemagne(747-814). J. M. Jeep (Ed.), Medieval Germany: An Encyclopedia (pp. 98-102). New York: Garland Publishing.

Jaeger, C. (1994). The Envy of Angels Cathedral Schools and Social Ideals in Medieval Europe, 950-1200. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.

Janin, H. (2008). The University in Medieval Life, 1179-1499. Jefferson: McFarland &Company Inc,.

Langer, M. (2008). "Lerne was dann kannst Du was" Umrisse des weltlichen, Bildungs und Erziehungswesens im Mittelalter. Wien: Universität Wien, Diplomarbeit.

Lexis, W. (1904). Das Unterrichtswesen im Deutschen Reich (Die Universitaten), (Band 1). Berlin: Verlag von A. Asher & Co.

Overfield, J. H. (1984). Humanism and Scholasticism in Late Medieval Germany. Princeton: Princeton University Press.

Panti, C. (2014). Müzik Teorisi, Hristiyan Kültüründe Müzik. U. Eco (Ed.), Orta Çağ- Barbarlar, Hristiyanlar, Müslümanlar (L. T. Basmacı, Çev., ss. 871-876). İstanbul: Alfa.

Parisse, M. (1994/2007). Die Reichskirche(um 900 bis 1054). P. R. Gilbert Dagron (Ed.), Die Geschichte Des Christentums Religion- Politik-Kultur (Bischofe, Mönche und Kaiser, 642-1054) (Band IV, pp. 797-832). Freiburg: Herder Verlag.

Scaglione, A. (1991). Knights at Court: Courtliness, Chivalry & Courtesy from Ottonian Germany to the Italian Renaissance. Berkeley, Los Angeles- Oxford: University of California Press.

Schultz, J. A. (2001). Childhood. J. M. Jeep (Ed.), Medieval Germany: An Encyclopedia (pp. 114-115). New York: Garland Publishing.

Sheffle, D. (2010). Late Medieval Education: Continuity and Change. History Compass, 8(9), 1067-1082.

Sheffler, D. L. (2008). Schools and Schooling in Late Medieval Germany: Regensburg, 1250-1500. Leiden: Brill.

Spitz, L. W. (1984). The Importance of the Reformation for the Universities: Culture And Confessionsin The Critical Years. J. Kittelson, & P. Transue (Ed.), Rebirth, Reform and Resilience: Universities in Transition 1300-1700 (pp. 42-68). Columbus: Ohio State University Press.

Ülgen, P. (2010). Geç Ortaçağ'da Avrupa'daki Üniversiteler ve Eğitim. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 7(14), 347-372.

EXTENDED SUMMARY

Purpose

In this study, the development of schools in the Early Middle Ages, the High Middle Ages and the Late Middle Ages in Germany and the education system applied by these schools are mentioned and thus information about each period is tried to be given.

Methodology

In the study, I used German and English sources to understand the educational institutions in medieval Germany. In line with the sources, information about the monasteries, cathedrals and universities in medieval Germany was given. In addition, the education curricula given in these institutions were examined in detail.

Findings

In our study, we first provide information about the monastic schools in early medieval Germany. The three monasteries of St. Gall, Reichenau and Fulda stood out as centres of learning in Germany at the beginning of the IXth century and in addition to these, other important monasteries were studied. The reasons for the prominence of all these monasteries are discussed. It is seen that cathedral schools came to the fore in education after the monasteries. In this direction, information about the development of cathedral schools in the X. and XI. centuries is given.Among these schools, Cologne, Mainz, Speyer, Trier, Worms, Straßburg, Constance, Augsburg, Freising, Passau, Regensburg, Salzburg, Eichstätt, Würzburg, Bamberg, Münster, Paderborn, Hildesheim and Magdeburg are mentioned as important educational centres. Likewise, the reasons why these cathedral schools came to the fore were examined. In addition, information about the development of women's monasticism in this period was reached and information was given about the education given in these monasteries. information has been included about from the middle of the tenth century there was a sharp increase in the importance of the cathedral schools and their role in providing royal chaplains and bishops. In addition, with the development of cathedral schools, parents who wanted their sons to be trained for the priesthood profession began to prefer cathedral schools instead of monastic schools in the 10th century. When the sources were examined, it was concluded that this change began to be noticed in Germany during the reign of Otto I. In general, it was confirmed that education in schools consisted of the Trivium (grammar, rhetoric, dialectics) and the Quadrivium (geometry, arithmetic, astronomy, music).

When we look at the Late Middle Ages, we witness the development of universities, and in our study, information about the reasons why universities developed. In this period, only in the German Empire, 15 new universities were founded between 1378 and 1500. In our study, information on which universities were established in the XIVth and XVth centuries is included. In addition, it has been examined in detail by whom and for what purposes these educational institutions were established. Besides, information on the number of students in the universities and the annual enrolments in universities such as Leipzig average, Erfurt and Cologne are presented. It has been confirmed that the art courses at German universities were modelled on the practices developed in Parisian schools and universities from the middle of the XIIth to the middle of the XIIIth century. While the trivium had a special place in the early Middle Ages, it was stated that the quadrivium was more prominent in the late Middle Ages. Afterwards, the reason for this situation was emphasized. In addition, information has been obtained about the fact that humanism has a place in universities in the late Middle Ages and in which university there are humanists. In this context, it was mentioned that humanists taught in Vienna, Ingolstadt and Heidelberg. It was found that names such as William of Savona, Cintthus de Burgo Sancti Sepulchri, Giralamo Balbi made efforts for the progress of humanism.

Conclusion and Discussion

Although literacy rates were low in early medieval Europe, the centrality of the Bible in Carolingian political culture fuelled educational reform and revitalised literary culture. In medieval Germany, where the literacy rate was very low, education was first provided in monasteries and many important monasteries came to the fore in this context. Then the cathedral schools began to develop in the middle of the tenth century. In these schools, courses called trivium and quadrivium were given and constituted the seven liberal arts. In the early and high Middle Ages, trivium subjects took precedence as the main discipline. However, in the late Middle Ages, it is seen that this situation differed and this priority passed to the quadrivium.

The Late Middle Ages was a period of remarkable progress in education. New city schools, catering to the needs of an increasingly powerful merchant elite, began to replace the schools that had previously existed, and over time the education provided in monasteries and cathedrals shifted to universities. In general, with the establishment of universities, medieval Europe experienced a period of development in education, and we can also see this development in Germany. In the late Middle Ages, many universities were founded on German soil, such as Vienna, Heidelberg, Cologne and Erfurt. However, while the quadrivium took a back seat in the Early and High Middle Ages, it became the centre of attention in the Late Middle Ages. In addition, it is stated that humanism has a place in German universities and many humanist names give lectures in these universities.